

GÉCZINÉ BÁRDOSI ESZTER

A végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikk

Magyarországon a XIX. század végén szabályozták először külön törvényben a végrehajtási eljárást. Az 1881. évi LX. törvénycikk a végrehajtási eljárásról több mint hatvan éven keresztül volt hatályban. A második világháború befejeződése után már nem alkalmazták, de formálisan csak az 1955. évi 21. tvr. váltotta fel.

A dolgozatban először az 1881. évi Vht. létrejöttének előzményeiről, tartalmának főbb újításairól, majd a törvényalkotási folyamat csomópontjairól, a parlamenti vitában felmerült lényeges kérdésekről lesz szó. Ezt követően jogirodalmi munkák felhasználásával próbálok megvilágítani, hogy beváltotta-e a hozzá fűzött reményeket alkalmazása során. Végül a törvény külföldi végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit, azok gyakorlati érvényesülését vizsgálom meg és arra keresek választ, hogy a jogszabály e részében alkotott-e haladót és egyben maradandót a XIX. századi törvényhozás.

1. A törvény előzményei, és tartalmának fontosabb újításai¹

Modern végrehajtási jogról azóta beszélhetünk, hogy az ún. „missio in bona”, vagyis az adós vagyonának a becsértéken való átadása helyébe az a szabályozás lépett, miszerint a pénzbeli marasztalást készpénzben elégítik ki.² A törvényhozás erre az útra a pénzbeli elmarasztalást magukba foglaló bírói ítéletek végrehajtása módjáról szóló 1836. évi XV. törvénycikkkel lépett.

A bírósági végrehajtást átfogó módon először az 1868. évi LIV. törvénybe foglalt polgári törvénykezési rendtartás szabályozta. Ezt követően az 1871. évi LI. törvény létrehozta az önálló bírósági végrehajtói szervezetet.

1874-ben készült egy átfogó tervezet a törvénykezési rendtartásról, azonban nem került a parlament elé. 1878-ra új javaslat készült, amelyet 1879-ben ismét követett egy. Ez utóbbi egységes, a végrehajtási eljárást is szabályozó törvénykezé-

¹ Az előzmények vázlatához felhasznált fő forrás VIDA ISTVÁN: *A bírósági végrehajtás*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 81–83. p.

² MESZLÉNY ARTUR: Adalékok végrehajtási jogunk történetéhez. *Jogi Dolgozatok a Jogtudományi Közlöny ötvenéves fennállásának emlékére 1865–1915*. Budapest, 1916, 467. p.

si rendtartás volt, amelyet később kettéválasztottak azzal az indokkal, hogy a peres eljárás csak kisebb módosításokra szorul, a végrehajtást viszont gyökeresen át kell alakítani. Így jött létre a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvény, amely 1882. január 1-én lépett hatályba.

A jogszabály 260 §-ból áll és négy címre tagolódik: I. Általános határozatok, II. Végrehajtás készpénzbeli követelés behajtására (Végrehajtás ingóságokra, Végrehajtás ingatlanokra, Végrehajtás ingatlanok haszonélvezetére), III. A végrehajtás egyéb nevei, IV. Biztosítási végrehajtás.

A törvény megalkotásakor legfontosabb célkitűzés a végrehajtási eljárás egyszerűsítése és gyorsítása volt, a felek jogainak megóvása mellett. A törvény miniszteri indokolása szerint mindez a „forgalmi hitel megszilárdításának egyik nevezetes emeltyűjét képezi, a mire kivált tőke-szegény országokban kiváló súly fektetendő.”³

Haladó volt a törvény abban, hogy mellőzte a személyi végrehajtás utolsó emlékét, a végrehajtási eljárásban alkalmazható fogság intézményét, ami még az 1878-as javaslatban is szerepelt, mint az eskü alatti vagyonfelfedés megtagadásának következménye. Kimerítően szabályozta a végrehajtási eljárásban igénybe vehető jogorvoslatokat, a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti pereket, az igénypereket. Újítása volt, hogy a végrehajtó jogsértései elleni előterjesztés elbírálását nem felsőbbbíróság, hanem a végrehajtást foganatosító bíróság hatáskörébe utalta. Magába foglalta a váltó-végrehajtás szabályait is, amely korábban külön törvényben szerepelt.

Az előkészítés során felmerült, hogy nem kellene-e a végrehajtás foganatosítását teljes egészében a nemrég létesített végrehajtói szervezetre bízni. Ez a feladat addig megoszlott a bíróság és a végrehajtók között, mivel a foganatosítást a bíróság kiküldöttje végezte, aki lehetett maga a bíró, a bíróság valamely tisztviselője, vagy a végrehajtó. Mindez nagy munkaterhet rótt a bírókra. A törvény indokolása szerint azonban „viszonyainkat és a rendelkezésre álló közegek szakképzettségét figyelembe véve nem mutatkozik czélszerűnek”⁴ a végrehajtás foganatosítását teljes egészében a végrehajtó apparátusra bízni úgy, hogy önállóan vezessék a végrehajtást és a bíróság intézkedését az érdekeltek fellépésétől tegyék függővé. A végrehajtói apparátussal szemben addigra ugyanis komoly kifogások merültek fel: „az intézmény jogosan-e vagy jogtalanul valósággal országos csapás számba ment a jogkereső közönség szemében, s az eltörlését kívánó hangok mind hangosabbak lesznek. Renyhesség, tudatlanság, zugirászathoz való hajlandóság, költségek felszólása”⁵ volt a leggyakoribb panasz velük szemben. Emiatt a törvény továbbra is

³ Az 1878. évi október 17-ére hirdetett Országgyűlés Nyomtatványai, *Képviselőház-Irományok* VI. Kötet, Melléklet a 156. számú irományhoz. Indokolás a polgári törvénykezési rendtartásra vonatkozó törvényjavaslatához, 254. p.

⁴ Uo.

⁵ EMMER KORNÉL: *Beszédei és dolgozatai* II. Kötet. Magyar Jogászegylet, Budapest, 1911, 396–397. p.

bíróági kiküldöttekről ír, igaz, ez a kiküldött az új törvény szerint már leggyakrabban a bírósági végrehajtó volt.

A törvény újítást hozott abban is, hogy eltörölte a kötelező két árverést ingatlanoknál, ehelyett bevezette az utóajánlat intézményét. Eltörölt a jogszabály még egy korábbi, ennél fontosabb rendelkezést is végrehajtás foganatosításánál: az árverés sorrendjét, amelyet az ingókkal kellett kezdeni, az ingatlan csak ez után következhetett. Csak annyiban védte az új törvény az ingatlanokat, hogy előírta, ha az ingókra vezetett végrehajtásból a követelés kielégítést nyert, az ingatlanra egyidejűleg vezetett végrehajtást meg kellett szüntetni. A közös tulajdonban álló ingatlanok árverésével kapcsolatban pedig bevezette, hogy bizonyos értékhatár alatti ingatlanoknál akkor is az egész ingatlan árverezendő el, ha a végrehajtás csak az egyik tulajdonostársal szemben folyik. Erre az indokolás szerint a „gyakorlati élet jól felfogott érdekében” került sor, mivel egy jelentéktelen ingatlan kis hányadát senki sem venné meg „illő áron.”⁶

Az új törvény a végrehajtás elévülésének idejét a rendes magánjogi elévülési idővel azonosan, harminckét évben határozta meg, szemben az 1868-as szabállyal, amely ezt három évben állapította meg.

Kibővült a végrehajtás alól mentes tárgyak köre az új szabályokban: így a közszolgálatban alkalmazottakon kívül pl. a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok alkalmazottainak jövedelme is részben mentesült a végrehajtás alól.

A törvény főbb tartalmi újításainak áttekintését után következzenek annak a vizsgálata, hogy a parlamenti vitában hogyan jelentek meg a reformok, hogyan reagáltak a képviselők a változtatási javaslatokra, ezek a kérdések váltottak-e ki érdemi vitát az országgyűlésben, vagy valójában más témák körül forgott a képviselők érdeklődése.

2. A törvényhozási folyamat csomópontjai, a parlamenti vita főbb kérdései

A végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvény általános vitáját az 1878. évi október 17-ére hirdetett országgyűlés 374. országos ülésén, 1881. március 26-án kezdték meg. A parlament elnöke ekkor, és a Vht. tárgyalása során mindvégig Péchy Tamás volt.

A Tisza Kálmán-kormány tagjainak névsorából kiemelhető Pauler Tivadar igazságügyi, Trefort Ágost vallás- és közoktatásügyi, Szapáry Gyula pénzügyminiszter neve, akik szinte végig jelen voltak a parlamenti vita során.

⁶ Az 1878. évi október 17-ére hirdetett Országgyűlés Nyomtatványai, *Képviselőház–Irományok* VI. Kötet, Melléklet a 156. számú irományhoz. Indokolás a polgári törvénykezési rendtartásra vonatkozó törvényjavaslatához, 278. p.

2.1. Általános tárgyalás

A törvényjavaslat előadója Teleszky István volt. Az általános vita kezdetén a javaslattal kapcsolatban kifejtette annak várható előnyeit, így az eljárás egyszerűsítését, a felek jogainak biztosítását. Rámutatott, hogy az addig külön szabályozott váltóvégrehajtás is bekerül a törvénybe, részletes intézkedéseket tartalmaz a végrehajtás korlátozása, megszüntetése és felfüggesztése iránti keresetekre, kimerítően szabályozza a végrehajtási eljárásban igénybe vehető jogorvoslatokat. Ezek közül kiemelendő a kiküldött eljárása elleni előterjesztés rendszere, amely az addigiakkal ellentétben „a kiküldött által elkövetett jogsérelmeket nem felsőbíróság, hanem 'házi-lag', azon bíróság által orvosolta, mely bíróság a kiküldöttet kirendelte”.⁷ Az eljárás gyorsítását és eredményességét célozta az ingatlanárverésnél a két árverés mellőzése, és az előírt egyetlen árverés mellett lehetővé tett utóajánlat bevezetése, amely szerint az árverés után 15 napon belül utóajánlat tehető, ennek következtében tűztek csak ki második árverést.

Megjegyzendő az utóajánlattal kapcsolatosan, hogy ez a szabály egy nagyon régi jogintézményt elevenített fel, amelyet már a római jog is ismert az állam követelesei végrehajtása során. „Több forrás utal arra, hogy a római kincstárral kötött szerződésekből eredő követelések végrehajtása esetén az árverési értékesítés csak egy meghatározott határidőn belüli jobb ajánlat fenntartásával mehetett végbe.”⁸ Ez azt jelentette, hogy ha az árverési értékesítést követően bizonyos határidőn belül jobb ajánlatot tettek az árverés tárgyára, az állam visszavonta a tulajdont az első liciten nyertestől és újból elárverezte a dolgot.

A végrehajtási törvénynek ezt az újítását a jogtudomány és a gyakorlat is helytelennek tartotta. Már a jogszabály életbelépése előtt megjelentek ezzel kapcsolatos kritikák, az egyik különösen élesen fogalmazott: „Néhol az új törvény ámulatba ejt. Ez év elején volt egy licitáció, mely jóváhagyástól föltételeztetett; az árverezők ezt egyhangúlag rosszalották. Ugyan ki fáradjon messziről, s ki tegyen cautiót, mikor a licitációt esetleg helyben nem hagyják? És ime megjön az új végrehajtási törvény, melynek 187. §-a 15 nap alatt plane utóajánlatot enged. A kik szerkesztették, azok előtt nem lehetett tudva, hogy ma kötélen fogják a licitánsokat, nem hogy még utóajánlatot várhatnánk. (...) Mintha a nagy elméknek a jogban se volna mai napság elég mező a jelen, majdnem kizárólag régészettel foglalkoznak.”⁹

Visszatérve a javaslat parlamenti tárgyalására: az általános vitában Mandel Pál a bevezetendő új törvénykezési rendtartással együtt véleményezte a törvényjavaslatokat. Bírálta a törvényalkotási folyamat elhúzódását és ezt Pauler Tivadar igazságügyi miniszternek róta fel. Derűtséget keltett a baloldalon, mikor a következő

⁷ Az 1878. évi október 17-ére hirdett Országgyűlés Nyomtatványai. *Képviselőház-Napló* XVIII. kötet 106. p.

⁸ SPITZL, THOMAS: *Lex Municipii Malacitani*. C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1984, 96. p. „Dass der Zuschlag bei Verträgen mit dem fiscus unter dem Vorbehalt eines besseren Gebots innerhalb einer bestimmten Frist erfolgen konnte, legen mehrere Quellen nahe.”

⁹ VIDA LAJOS: Új törvényeink életbeléptének előestéjén. *Jogtudományi Közöny*, XVI. évfolyam, 1881. 43. szám 362. p.

kijelentést tette: „Hogyha ilyen tempóban haladunk, kivált a nagyobb törvényekkel – és ha a szóbeliséget csakugyan az igazságügyi minister úr van provideálva nálunk meghonosítani és még egyéb nagyobb codexeket is megteremteni, – akkor neki ehhez legalább is mathusalemi korra van szüksége, a mit egyébiránt én neki, csak minister ne legyen, nagyon szívesen kívánok.”¹⁰

Csatár Zsigmond képviselő egyes intézkedésekkel kapcsolatban haladónak nevezte az új Vht.-t, mint például a végrehajtás alól mentes jövedelmek meghatározásában, de ugyanakkor elégedetlenségét fejezte ki a mentesített személyi kör szűkösségét illetően. Álláspontja szerint a mentes jövedelmek körét a kisbirtokosokra, iparosokra, kereskedőkre, féltelkes gazdákra is ki kellett volna terjeszteni. Megengedhetetlennek tartotta, hogy az ingatlanokat akár a becsérték alatt 9–10%-kal adják el.¹¹

Emmer Kornél választ próbált adni a törvényalkotási folyamat elhúzódására, amely szerinte azzal függ össze, hogy akik a törvények előkészítésével foglalkoznak, más hivatási teendők által vannak igénybe véve; mint képviselők, idejük java részét a képviselőházi és bizottsági ülésekben töltik, vagy más magán hivatási teendőkkel vannak elfoglalva. „Már pedig a tudományos és törvényhozási munkákkal csak úgy lehet gyorsan haladni, ha az arra hivatott egyén kizárólagos odaadással szenteli magát annak a munkának.”¹²

Juhász Mihály képviselő az általános vita során előadta, hogy nap mint nap tapasztalható, hogy a végrehajtási eljárás hosszadalmas és költséges, alaptalan semmisségi panaszokkal hónapokra fel lehet függeszteni, az ingatlan-végrehajtás befejezése sokszor évekig tart, mindez a hitelviszonyokat érzékenyen érinti. Álláspontja szerint a javaslat segít ezeken a bajokon: a végrehajtási eljárást szabatossá, rövidde, olcsóbbá teszi, azonfelül a gyakorlati élet és a humanitás követelményeinek is eleget tesz.¹³

Az általános vita zárásaként Pauler Tivadar igazságügyi miniszter szólalt fel. A törvényalkotás elhúzódása miatti kritikára azzal felelt, hogy a képviselőház előtt tudott, hogy miért nem került hamarabb tárgyalásra a javaslat: az ok a törvényhozásnak más fontos tárgyakkal való elfoglaltsága volt, hiszen ezen országgyűlés tartama alatt alkották meg a büntető törvénykönyvet, az erdélyi birtokrendezési törvényt, a csödtörvényt. Mandel Pál élcélődésére azzal válaszolt, hogy ő maga szeretne legkevesbé matuzsálemi kort igazságügyi miniszteri székben megélni.¹⁴

Az országgyűlés képviselőháza végül 1881. március 28-án a törvénykezési rendtartás és a végrehajtási törvény javaslatát részletes tárgyalás alapjául elfogadta.

¹⁰ Az 1878. évi október 17-ére hirdetett Országgyűlés Nyomtatványai, *Képviselőház-Napló* XVIII. kötet 108. p.

¹¹ Uo. 113. p.

¹² Uo. 115. p.

¹³ Uo. 129. p.

¹⁴ Uo. 131. p.

2.2. Részletes tárgyalás

A parlament a Vht.-t megelőzően a törvénykezési rendtartást tárgyalta; az erre vonatkozó részletes vitából érdemes kiemelni egy mozzanatot, amely a végrehajtási eljárást érintette. A semmitőszék megszüntetése körüli polémiában¹⁵ merült fel, hogy tíz év alatt mintegy 70.000 semmisségi panáoszt talált alaposnak a semmitőszék, a panaszok 70–80%-a azonban nem a perekből, hanem a végrehajtások alkalmából felmerült esetekre vonatkozott, mindez a végrehajtási eljárás reformjának szükségességét támasztotta alá.

Érdekes eredményre jutunk azonban akkor, ha megvizsgáljuk, hogy a dolgozat elején a törvény főbb tartalmi újításai között említett és olyannyira szükséges reformokat hogyan fogadta a parlament a részletes tárgyalás során. Az Országgyűlési Napló tanulmányozása alapján kiderül, hogy a fontosabb újítások közül kiemelt kérdéseket mind észrevétel és érdemi hozzászólás nélkül fogadta el a Képviselőház.¹⁶ Így nem alakult ki vita sem a végrehajtás elévülését (23. §), a végrehajtó jogsértései elleni előterjesztést (34. §), az ingó-ingatlan árverési sorrend megszüntetését, az ingatlanokra érvényes szűkebb körű védelem szabályát (45. §), a közös tulajdonban álló ingatlan egészének árverezhetőségét (156. §) sem az utóajánlatot (187. §) érintő szabályoknál.

A végrehajtás alól mentes javak körének meghatározása volt az említettek közül az egyetlen kérdés, amely élénken foglalkoztatta a képviselőket, a későbbiekben kifejtendő különleges okok miatt.

Hogy a részletes vitában ezen kívül még milyen témák körül forgott a képviselők érdeklődése, azt a következőkben – a teljesség igénye nélkül – néhány probléma kiemelésével szeretném megvilágítani. Ezekből egyrészt a korabeli parlamenti képviselők szakmai hozzáértése mutatkozott meg, másrészt pedig az, hogy az akkori parlamentre is jellemzőek voltak az egyes, saját házuk táját érintő kérdésekben az éles politikai összecsapások. Megjegyzendő mindemellett, hogy a viták hangneme barátságosabbnak tűnik, a hozzászólások pedig több szakértelmet tükröznek az Országgyűlési Napló alapján, mint ma. Igaz, ez összefügghet azzal, hogy a végrehajtási eljárás viszonylag kevés politikai színezetű kérdést vethetett fel, sokkal inkább szakmai – jogi problémákról volt szó.

Bokros Eleknek a Vht. 12. §-ához fűzött módosító javaslata a képviselő gyakorlatban való jártasságát tükrözi. Ez a szakasz kimondja, hogy a végrehajtást elrendelő végzés rendszerint a végrehajtás foganatosításakor kézbesítetik a végrehajtást szenvedőnek. Célja az, hogy az adós ne értesüljön túl korán a végrehajtás elrendeléséről és ne titkolhassa el a vagyonát. A képviselő rámutatott, hogy ennek a szabálynak vannak nem kívánt következményei is. „Ha valaki ellen téves alapon végrehajtási végzést eszközölnék ki, úgy, hogy annak a felfolyamodás következtében való megsemmisítése majdnem bizonyos volna, ilyen esetben a felperes a végrehajtási végzést gyakran nem azért eszközli ki, hogy jogait érvényesítse, hanem

¹⁵ Uo. 157. p, 159. p.

¹⁶ Vö. Uo. 173., 174., 188., 191. p.

igen gyakran valóságos zsarolási célból. A végzést aztán a felperes nem érvényesíti, hanem azzal az alperest hosszú időn át zaklatja és fenyegeti.”¹⁷ De miután a szabály szerint az adósnak csak a foganatosításkor kézbesítik a végzést, a jogorvoslati joga nem nyílik meg az ellen. A gyakorlatban sokszor előfordult, hogy valakit így egy alaptalan igény felett kiegészítésre kényszerítettek. A módosító indítvány szerint a helyzeten javítana, ha az adós, aki értesül, hogy ellene végrehajtás folyik, amennyiben annak foganatosítását három hónapon belül nem kezdi meg ellene, kérhesse a végrehajtást elrendelő végzés kézbesítését. Ez a módosítás be is került a törvényszövegbe, az igazságügyi bizottsághoz való visszautalás és véleményezés után a parlament elfogadta azt.

A Vht. 18. § -ához Unger Alajos képviselő fűzött módosító indítványt. A javaslat eredeti szövegének lényege, hogy Budapest területén a végrehajtások foganatosítását az igazságügyi miniszter által kijelölt egy vagy két járásbíróhoz koncentrálják. A módosítás szerint elég lenne egy kijelölt bíróság, ne kelljen a feleknek egyik bíróságtól a másikig szaladgálni, történt-e foglalás, adtak-e be igénykeresetet stb. A módosítás elesett, mert a parlament elfogadta az előadó indokolását, miszerint Budapest földrajzi helyzetéből fakadóan a célszerűség kívánja két bíróság kijelölésének a lehetőségét, hogy a Duna mindkét partján lehessen egy ilyen bíróság.¹⁸

A részletes tárgyalás során a Vht. 51. §-a, a végrehajtás alól mentes vagyontárgyak és jövedelmek körének meghatározása váltott ki nagyobb vitát és szült több módosítási javaslatot, amelyek a kedvezmények szélesítését célozták.

Bokros Elek tett egy módosító indítványt az 51. § p) pontjához, mely szerint mentes a végrehajtás alól a végrehajtást szenvedő és háznépe eltartásához szükséges egy tehén vagy ehelyett az adós választása szerint két kecske vagy két juh. A képviselő szerint az értékarány meghatározása rossz, hiszen egy tehén értéke kb. öt juh vagy öt kecske értékével mérhető, ezért a szakaszt ennek megfelelően kérte javítani.¹⁹ A bizottsághoz való visszautalás után a parlament lényegében elfogadta a módosítást, négy kecske és négy juh került a szövegbe.

Almássy Sándor – a legszegényebbek mellett szót emelve – a mentes vagyontárgyak körét javasolta kiterjeszteni a 600 forintot meg nem haladó értékű házakra, zsellértelekekre. Érvelésében részletesen, általa személyesen tapasztalt példákkal próbálta érzékeltetni a zsellérek helyzetét, és figyelmeztetett az egyre aggasztóbb méreteket öltő kivándorlás jelenségére. (Szociográfiába illene egy általa említett eset, miszerint egy szegény családnál a beteg gyermekhez nem hívtak orvost, s mikor a gyermek hogyléte felől kérdezősködtek, az anya azt felelte: Félek, jobban van!).²⁰ A képviselő módosító javaslatát nem fogadta el a képviselőház, azzal az indokkal, hogy ezzel hitelképtelenné tennék az ilyen telkek tulajdonosait.

A leghesebb és leginkább politikai színezetű vita a végrehajtás alól mentes jövedelmek körében az országgyűlési képviselők napidíjainak végrehajthatóságával

¹⁷ Uo. 170–171. p.

¹⁸ Uo. 172. p.

¹⁹ Uo. 174. p.

²⁰ Uo. 174–175. p.

kapcsolatban merült fel. A saját ügyük komoly indulatokat váltott ki a képviselők-ből, érdemes szó szerint idézni egyikük, Szontágh Pál kifakadását ezzel kapcsolatban: „óhajtottam volna, vajha a magyar képviselőháznak ezen szennyese családilag mosogattatott volna, úgy, mint már egyszer zárt ülésen történt, és nem hozattatott volna a nagyközönség elé...”²¹

Degré Alajos képviselő javasolta elsőként a Vht. 51. §-ánál, hogy a képviselők napidíját tegyék végrehajtás alól mentessé. Nézete szerint „sértő, és a képviselői állásra lealázó, hogy a képviselői napidíjak felvételekor a ház pénztárában az ember ügyvédsegédeket, hitelezőket és végrehajtókat talál, kik egyik vagy másik képviselő napidíját lefoglalják”. A választók érdekeivel is érvelt, ugyanis a lefoglalt napidíj miatt a képviselő kénytelen „hazamenni” és így húsz-harmincezer ember marad képviselet nélkül. Degré szerint nem méltányos, hogy a képviselő ilyen megaláztatásoknak és zaklatásoknak legyen kitéve. Kifogásolta az összeférhetlenségi törvényben szereplő azon szabályt is, miszerint összeférhetlenné válik a képviselő, ha a napidíját vagy lakbérilletményét kielégítési végrehajtásban lefoglalják, és a zár alól három hónap alatt nem oldják fel. Azzal is próbálta meggyőzni képviselőtársait, hogy kifejezte, ő nem pártszempontból érvel, hiszen ez mindnyájuk közös ügye és közös érdeke. A Napló szerint ezzel általános derűtséget váltott ki a képviselőházban.²²

A javaslatot visszautalták az igazságügyi bizottsághoz, amely a módosítást nem fogadta el, mivel a képviselői állást nem tekintették állandó és hivatásszerű foglalkozásnak (szemben a közhivatalnokokkal, akiknek illetménye egy részére vonatkozik ilyen mentesség), másrészt a bizottság szerint a képviselői hivatás magasztosságával éppen az nem férne össze, ha a javadalmak egy részét kivennék a végrehajthatóság alól. Annyi kompromisszumra hajlott a bizottság, hogy az összeférhetlenségi törvény három hónapos szabálya hatályon kívül helyezése végett törvényjavaslat beterjesztését vállalta. Ennek hatására Degré Alajos (a második olvasatnál) visszavonta a módosító indítványát, melynek így helyébe lépett a bizottság határozati javaslata. Ennél érdekes módon szavazategyenlőség alakult ki, 75–75 szavazattal, és az a rendkívül ritka helyzet állt elő, hogy az elnök szavazata döntött, aki a mindenkori fennálló helyzet mellé állt, így a bizottság javaslatát nem fogadta el. Elesett tehát a módosítás és a határozati javaslat is.²³ Ez nem hagyta nyugodni a képviselők egy részét, elkezdődött a vita „mélyrepülése”.

Madarász József a 62. §-nál a részletes vita második olvasatában, saját korábbi módosító indítványát a fentiek hatására kiegészítette. Itt arról volt szó, hogy a napidíjnak az 1 forint 50 krajcárt meghaladó része vonható végrehajtás alá, kifejezetten kimondta viszont a törvény, hogy az országgyűlési képviselők napidíjai korlátlanul lefoglalhatók. Madarász József ez utóbbi mondat elhagyást javasolta. Szerinte az 1 forint 50 krajcár a képviselőknek is járna, mert hiszen ha „az utolsó munkásnak is megkímélnék 1 forint 50 krajcárt, hogy élhessen, de a képviselőtől az 1 fo-

²¹ Uo. 270. p.

²² Uo. 176. p.

²³ Uo. 268. p.

rint 50 krajcárt is a legigazságtalanabb uzsorásnak, hitelezőnek is odaadják, (...) ez a képviselőkre nézve a törvény szerint hozandó kivételes állapot.”²⁴ Ez sérti a törvény előtti egyenlőséget. Álláspontja szerint a kormánynak áll érdekében, bizonyos szerencsétlen helyzetbe jutott képviselőket állásokba juttatva díjaztasson. Ezzel valószínűleg a szavazatvásárlásra célzott.

Ezt a javaslatot követte Szontágh Pál fentebb említett kifakadása a „családilag mosogattatott szennyestől”. Kifogásolta a képviselői méltóság 30 osztrák értékű garas színvonalára való levonszolását, egy képviselőt sem tartva olyan szegénynek, hogy 30 garasból legyen kénytelen tengetni az egzisztenciáját. Szerinte a képviselőknek a méltóságuk megőrzése végett inkább kerülniük kellene, hogy abba a helyzetbe jussanak, hogy a fizetésük után leselkedjenek. A módosító javaslat elutasítását kérte a képviselőtársaitól.

A vitába ekkor még a Székelyföld leírását szerző Orbán Balázs képviselő is bekapcsolódott. A módosítás mellett azért szállt síkra, mert nézete szerint a napidíjak teljes végrehajthatóságát az ellenzéki képviselőkkel szembeni intézkedésként vették a szövegbe, ha ugyanis a kormánypárti képviselők fizetését lefoglalják, „vannak módok kéz alatt, amelyekkel azon segíteni lehet. A kormánynak százezrekre menő rendelkezési alapja van, s módja van a képviselőkről mellékes hivatalok útján gondoskodni, fájdalom, ez egészen a botrányig megy.”²⁵

A módosító javaslatot a vita végén a képviselőház elutasította.

A részletes vita a második olvasattal a 383. országos ülésen, 1881. április 6-án zárult, másnap lezajlott a törvényjavaslat harmadszori felolvasása. A főrendiház által május 18-án tett módosításokat május 25-én tárgyalta a képviselőház. A végleges törvényszöveget az uralkodói szentesítést követően 1881. június 1-én hirdették ki, és 1882. január 1-én lépett hatályba.

3. Az 1881. évi Vht. gyakorlati alkalmazásának értékelése

A jogirodalmi értékelések az 1881-es Vht.-re vonatkozóan egyetértenek abban, hogy a törvény „a kazuisztikus kodifikációs módszert alkalmazta, szerény előnyeivel és jelentős hátrányaival”,²⁶ ennek megfelelően rövidesen számos módosításra szorult, „rengeteg melléktörvénnyel egészítették ki, végül azok kusza tömegében a képzett jogász is nehezen igazodott el”.²⁷

Imling Konrád, az 1881-es Vht kommentátora így összegzi véleményét a jogszabályról: „helyes a törvény iránya és nagyobbára célszerűek annak rendelkezései”, (...) az eljárás gyorsítása és egyszerűsítése terén „az adott viszonyok meg-

²⁴ Uo. 270. p.

²⁵ Uo. 271. p.

²⁶ VIDA ISTVÁN: i. m. 83. p.

²⁷ BÓNIS GYÖRGY – DEGRÉ ALAJOS – VARGA ENDRE: *A magyar bírósági szervezet és perjog története*. Zalaegerszeg, 1996, 235. p.

szabta határokig ment (...) Ha a tapasztalat mindamellet, főleg az eljárás gyorsasága tekintetében a törvénytől várt kedvező eredmény mellett nem tanúskodik.”²⁸

Meszlény Artur értékelő munkája²⁹ a törvény számos hiányosságára rávilágít, ebből kiemelendők a leglényegesebbek:

- a) nincs sorrend a végrehajtás foganatosításakor, ingatlannal is kezdhető az árverés (ez visszalépés volt a korábbi törvényhez képest);
- b) nincs utalás arra, hogy csak addig lehet foglalni, amennyi a marasztalási összeg fedezésére elégségesnek látszik, a gyakorlatban így a foglalások a két-, három-, sőt hatszoros értékéig mentek;
- c) a végrehajtási jog elévülése a korábbi 3 év helyett 32 év, ami tűrhetetlen teherré vált az idők során;
- d) a közös tulajdonú ingatlanok árverésének rossz szabályozása: ha csak egy tulajdonostárs adóssága miatt árvereznek, akkor is kalapács alá kerülhet az egész ingatlan (a korábbi törvény szerint csak az adós tulajdonrésze foglalható és árverezhető).

Egy későbbi kiadvány a jogszabályt a fentieknél pozitívabban értékeli: „Az 1881. évi Vht. (...) több, mint hatvan éven keresztül megfelelt a jogbiztonság követelményeinek és jól szolgálta a magyar hitel- és piaccgazdaság érdekeit.”³⁰

Összességében az 1881-es végrehajtási törvény jogirodalmi megítélése vegyes, inkább a jogszabály hibáit, alkalmazási nehézségeit világítja meg, rámutat arra, hogy számos kérdésben még a korábbi szabályozáshoz képest is visszalépést jelentett. Meszlény Artur így ír erről: „nagyon kérdéses, vajjon az akkori szűkös és egyszerű viszonyokhoz képest nem lehetett-e azzal a néhány törvénytudóval legalábbis éppen olyan jól gazdálkodni, mint a mai, százakra rúgó végrehajtási para-grafusainkkal.”³¹

4. A külföldi végrehajtást érintő rendelkezések az 1881. évi Vht. -ben

Külföldi végrehajtásra, azaz külföldi bíróság határozata alapján Magyarországon, illetve magyar bíróság határozata alapján külföldön történő végrehajtására vonatkozó törvényi szintű szabályokat először az 1881. évi Vht. tartalmazott, az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartásban még nem találunk ilyen rendelkezéseket. 1881 előtt államszerződések és igazságügyi miniszteri rendeletek tartalmaztak a külföldi végrehajtásra országonként eltérő szabályokat.

²⁸ IMLING KONRÁD: *A végrehajtási törvény (1881:LX. törvénycikk) magyarázata*. Budapest, 1907, 19–20. p. (Idézi Vida István: i. m. 82. p.)

²⁹ MESZLÉNY ARTUR: *Adalékok végrehajtási jogunk történetéhez. Jogi Dolgozatok a Jogtudományi Közlöny ötvenéves fennállásának emlékére 1865–1915*. Budapest, 1916, 467. p.

³⁰ KENGYEL MIKLÓS: *Magyar Polgári Eljárásjog*. Osiris Kiadó, Budapest. 1998, 507. p.

³¹ MESZLÉNY ARTUR: i. m. 466. p.

Az Osztrák–Magyar Monarchiában a XIX. század második felében bekövetkező gazdasági fellendülés tette szükségessé a határokat átlépő végrehajtási eljárások szabályozását.

Az alábbiakban az 1881-es Vht. külföldi végrehajtásra vonatkozó szabályai és az ehhez kapcsolódó bírói gyakorlat áttekintése alapján a következő kérdésekre keresek választ: Hogyan állták ki az idő próbáját a törvény e rendelkezései? Van-e előképe a mai külföldi végrehajtásokra vonatkozó szabályoknak köztük, alakított-e a régi Vht. és a régi gyakorlat a mai törvényeken, vagy a jogirodalom által sokat bírált 1881-es Vht. egészével együtt már ezek rendelkezések is csak jogtörténeti jelentőségűek?

Az 1881. évi Vht. a következő rendelkezéseket tartalmazta a külföldi határozatok magyarországi végrehajtására vonatkozóan:

„3. § A végrehajtásnak külföldi bíróságok megkeresései, vagy végrehajtási záradékkal ellátott végrehajtható közokmányai alapján való elrendelésére első sorban az államszerződések szolgálnak irányadóul.

Ha államszerződés nincs, csupán a végrehajtató által bizonyítandó viszonzóság (1868:LIV. tc. 63. §) esetében, de akkor is csak a következő előfeltételek alatt van helye a végrehajtás elrendelésének:

a) ha a végrehajtás alapjául jogerőre emelkedett bírói határozat, vagy perbeli bírói egyezség szolgál;

b) ha a meg nem jelenése folytán elmarasztalt magyar honosnak, a perbeidéző iratok, a perbíróság államában saját kezeihez, vagy megkeresés folytán valamely hazai bíróság által szabályszerűen kézbesített;

c) ha azon államnak valamely bírósága, a mely államnak területén a végrehajtandó határozat hozott, vagy a végrehajtandó egyezség kötött, jelen törvénynek az illetékességre vonatkozó határozatai szerint illetékes volt; végre:

d) ha azon teljesítmény, mely a végrehajtás útján érvényesíteni szándékoltatik, hazai tiltó törvénybe nem ütközik.

Ezen esetekben a végrehajtás elrendelése fölött azon bíróság határoz, mely a 18. § szerint, a végrehajtás foganatosítására illetékes.

Ha a végrehajtás foganatosítása végett több bíróság kerestetik meg, a végrehajtás elrendelése fölött az első helyen említett törvényszék, ha csupán járásbíróságok kerestetnek meg, az első helyen említett járásbíróság határoz, és határozatáról a foganatosításra illetékes többi hatóságokat értesíti.

A nem illetékes bírósághoz intézett megkeresések, az illetékes bírósághoz hivatalból teendők át.

4. § Az osztrák–magyar monarchia másik államában hozott bírói határozat és kötött egyezség alapján ezen állam bíróságainak megkeresésére, a végrehajtás a viszonzóság előfeltétele alatt, feltétlenül elrendelendő, kivéve azon esetet, ha azon teljesítmény, mely végrehajtás útján érvényesíteni szándékoltatik, hazai tiltó törvénybe ütközik.

5. § Valamely magyar honosnak személy-állapotát (status) tárgyazo kérdésekben, külföldi bíróságok által hozott bírói határozatok, a magyar honos ellen, belöldön végre nem hajthatók.

10. § A végrehajtási kérvény, rendszerint az ellenfél meghallgatása nélkül intéztetik el.

A 3. § esetében kivétel nélkül, a 9., 13. és 15. § eseteiben pedig akkor, a mikor a végrehajtás elrendelésének előfeltételei közokirattal, vagy hitelesített (1874:XXXV. tc. 92. 93. §) magánokirattal nem igazoltatnak, a végrehajtási kérelem érdemleges elintézése előtt járásbiróságoknál sommás, törvényszékeknél pedig jegyzőkönyvi tárgyalás tartatik.

A 3. § esetében, ha képviseltetéséről a végrehajtható nem gondoskodott, részére és költségére a bíróság a tárgyalásra ügygondnokot rendel.”

A törvényjavaslat indokolása szerint a külföldi határozatok hazai végrehajtásának feltételrendszerét az új német birodalmi perrendtartás szabályait mintául véve alkották meg, tekintettel arra, hogy „az osztrák tartományok után épen ezen állammal állunk leggyakoribb forgalmi összeköttetésben.”³²

Hogy érdemes volt ilyen megfontolásból a német birodalmi jogalkotást mintának venni, azt kétségessé teszi az a tény, hogy Magyarország és a Német Birodalom között a végrehajtás elrendelése és foganatosítása tekintetében nem jött létre viszonyosság. A viszonyosság hiányát később igazságügyi miniszteri rendeletekben rögzítették is.³³

A Monarchián belül ezzel szemben gördülékenyebben és könnyített feltételekkel folyt az egyes országok közt a végrehajtási eljárások elrendelése és foganatosítása, ezeket az egyszerűsített kritériumokat találjuk a törvény 4. §-ában. Az Ausztriával zajló élénk gazdasági forgalommal összefüggésben a bírósági gyakorlat viszonylag tágan értelmezte még ezeket a könnyített feltételeket is. Ezt igazolják az alábbi példák:

Egy jogesetben³⁴ az a kérdés merült fel, hogy bécsi közjegyzői okiraton alapuló megkeresésre a hazai bíróság foganatosíthat-e végrehajtást? A nagyváradai törvényszék a bécsi törvényszéknek a közjegyzői okiraton alapuló és végrehajtást elrendelő végzése alapján utasítást adott a végrehajtás és a bírói zárlat telekkönyvbe való feljegyzésére több hazai ingatlant illetően. A másodfokon eljáró budapesti ítélőtábla ezzel ellentétes döntést hozott, úgy értelmezve a Vht. 4. §-át, hogy az a Monarchia másik állama bíróságainak csak olyan megkeresésére rendelhető el, amelynek az azon államban hozott bírói határozat vagy egyezség szolgál alapjául. A közjegyzői okiraton alapuló megkeresés pedig nem minősül ilyennek. A Curia végül az elsőfokú bírósággal azonos álláspontra helyezkedett, azzal az indokkal, hogy az osztrák közjegyzői törvény értelmében a közjegyzői okirat a bírói egyez-

³² Az 1878. évi október 17-ére hirdetett Országgyűlés Nyomtatványai. *Képviselőház–Irományok* VI. Kötet, Melléklet a 156. számú irományhoz. Indokolás a polgári törvénykezési rendtartásra vonatkozó törvényjavaslatához. 269. p.

³³ 1884 máj. 24. 18,123.sz. igazs. min. rend. a német birodalomhoz tartozó államok bíróságainak ítéletei alapján kért végrehajtások tárgyában (*Magyarországi Rendeletek Tára* 1884, 715. p.) 1890. márcz.24. 9665. sz. igazs. min. rend., mely szerint végrehajtás elrendelése és foganatosítása tekintetében a német birodalommal viszonyosság nem áll fenn (*Magyarországi Rendeletek Tára* 1890, 601. p.)

³⁴ *Döntvénytár – A Magyar Királyi Curia, a Budapesti Ítélőtábla és a Pénzügyi Közigazgatási Bíróság elvi jelentőségű határozatai* XIV. Kötet, Franklin Társulat, Budapest 1886, 87. sz. döntvény 181–182. p., 150. sz. döntvény 275–277. p.

séggel azonos hatályú, másrészt a végrehajtás egyébként is a bécsi törvényszék végrehajtást elrendelő végzésén, tehát bírói határozaton alapul.

Egy másik ügyszöveghez kapcsolódva – szintén kiterjesztően értelmezve a Vht. 4. §-ában foglaltakat – a budapesti ítélőtábla polgári osztályának teljes ülése az 1886. október hó 14-én hozott VIII. számú döntvényben kimondta, hogy az osztrák-magyar monarchia másik államában levő tőzsdebíróóság marasztaló ítélete alapján – ugyanazon állam rendes bíróságának végrehajtás foganatosítása iránt, a hazai bíróságokhoz intézett megkeresése következtében – a végrehajtás elrendelendő az 1881. évi LX. tcz. 4. §-a alapján.

A döntvényt éppen a célszerűséget szem előtt tartó értelmezése miatt támadta a korabeli jogirodalomban megjelenő kritika,³⁵ amely szerint a Vht. 4. §-át csak a 3. §-szal összefüggésben lehet értelmezni. A 4. § ugyan könnyít a külföldi határozat hazai végrehajtása feltételein, de a 3. § a) és d) pontjában írtak ilyenkor is alkalmazandóak. Eszerint pedig a végrehajtás alapjául csak a másik ország „állambírósága” által hozott határozatok lennének nálunk végrehajthatók, az osztrák tőzsdebíróóság pedig – lévén választottbíróság –, nem minősül ilyennek, tehát határozata nem végrehajtható Magyarországon. Elhibázottnak tartotta a kritika a bírói értelmezésben azt is, hogy a végrehajthatóság kérdésében a megkereső bíróság minőségére és nem a végrehajtandó határozatra helyezte a hangsúlyt.

A Magyarországról Ausztria felé irányuló biztosítási végrehajtások külföldi foganatosítása azonban – a könnyített végrehajtási feltételek ellenére – nem volt ilyen gördülékeny. Élénk jogirodalmi vita alakult ki akörül, hogy a magyar bíróságok megtagadták a biztosítási végrehajtás elrendelését akkor, ha annak foganatosítására Ausztriában került volna sor. Ennek indoka az volt, hogy a magyar igazságügyi miniszternek az 1885. június 18-án kelt 13,113. számú rendelete rögzítette, hogy az osztrák jog alapján a magyar bíróságok által elrendelt biztosítási végrehajtást Ausztriában nem foganatosítják. Erre figyelemmel az ilyen biztosítási végrehajtásokat a magyar bíróságok már el sem rendelték.

A bírói gyakorlat kritikája³⁶ szerint téves ez az álláspont, mivel egyrészt összekeveri a határozatok végrehajthatóságát (absztrakt végrehajthatóság) és a már elrendelt végrehajtás foganatosításának lehetőségével (konkrét végrehajthatóság), másrészt pedig a perrendtartással ellentétesen külföldi jogot vesz alapul a hazai határozat meghozatalánál, holott eljárásjogi kérdésekben mindig a magyar jogot kellene alkalmazni. A kritika szerint ezen az elven a bíróságoknak valamennyi végrehajtás elrendelésénél vizsgálniuk kellene, hogy az általuk elrendelt végrehajtások foganatosíthatók lesznek-e, így pl. az adósok nem jutottak-e csődbe, a végrehajtást kérők helyesen jelölték-e meg a telekkönyvi számokat stb.

³⁵ IMLING KONRÁD: A budapesti kir.ítelő tábla polgári osztályának legujabb teljes-ülési döntvénye. *Jogtudományi Közlöny*, XXI. évfolyam, 1886. 48. szám, 389–391. p.

³⁶ BERCZELI ANTAL: Elrendelhető-e biztosítási végrehajtás olyképpen, hogy az Ausztriában fekvő vagynon osztrák csász. kir. bíróság által foganatosíttassék? *Jogtudományi Közlöny*, XXIII. évfolyam, 1888. 44. szám, 362–363. p.

A bírói gyakorlat mellett érvelő vélemény³⁷ szerint a bíróságoknak a végrehajtás elrendeléséről való döntéskor bizonyos esetben a határozat konkrét végrehajthatatlanságát, tehát a foganatosítás lehetetlenségét figyelembe kell venniük, mégpedig akkor, ha a foganatosítást jogszabály zárja ki. Ennek alapja a polgári törvénykezési rendtartás azon szabálya, hogy a bíró köteles ügyelni arra, hogy nyilvánvalóan végrehajthatatlan határozatot ne hozzon. Egyebekben pedig a bíróság nem külföldi jogszabályt, hanem magyar igazságügyi miniszteri rendelet alkalmazott, tehát ez a bírálathoz sem helytálló.

Az idézett források alapján megállapíthatjuk, hogy az 1881. évi Vht. külföldi végrehajtást érintő szabályainak alkalmazása során a bíróságok valóban tágran értelmezték a törvény szövegét, és ez a gyakorlat célszerűségével a gazdasági forgalom biztonságát mozdította elő.

A régi és a hatályos jogszabályok összehasonlítása alapján megállapítható, hogy a mai, határokat átlépő végrehajtásra vonatkozó szabályokban, így a jelenlegi Vht. illetve a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. (Nmjt.) rendelkezéseiben – természetesen sok újdonsággal kiegészülve – megtalálható számos elem az első Vht. külföldi végrehajtásokat érintő szakaszaiból és a jogfejlődésben megmutatkozik a hatása az akkori bírói gyakorlatnak is.

A végrehajtási eljárásról szóló 1994. évi LIII. törvény 205. § -ában foglaltak szerint tulajdonképpen ugyanaz a külföldi határozatok végrehajtásának a kiindulópontja, mint a régi szabályokban: törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonság alapján van helye a végrehajtásnak.

A jogfejlődés eredményeként bekerült a törvénybe a külföldi választottbírói határozat is, amely régen csak a bírói jogértelmezés alapján volt hazánkban végrehajtható. Megjegyzendő, hogy ez a jogfejlődés valószínűleg nem a szép régi bírói gyakorlatnak köszönhető, hanem a külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról New-Yorkban, 1958. június 10-én kelt egyezményrel függ össze, amelyet hazánkban az 1962. évi 25. trv.-rel hirdettek ki.

Szintén párhuzam vonható az Osztrák–Magyar monarchián belüli könnyített végrehajtási szabályok, és a jelenlegi Európai Unióban érvényes rendelkezések között, amelyek polgári ügyekben a határokon átnyúló végrehajtási eljárásokat hivatottak egyszerűsíteni és felgyorsítani.³⁸ Nyilvánvaló, hogy a könnyített végrehajtási eljárás a monarchián illetve az unión belüli élénk és szoros gazdasági forgalom miatt vált szükségessé, a párhuzamok a jogi szabályozásban csak a gazdasági szükségszerűséggel magyarázhatók, nincs jogtörténeti összefüggés, mindenestre ez egy haladó megoldása volt az akkori törvénynek.

Az Nmjt. szabályai között találjuk ma a személyállapoti perekre vonatkozó kizárólagos joghatóság kitételét [62/B. §], a külföldi eljárásban részt nem vevő köte-

³⁷ Elrendelhető-e biztosítási végrehajtás ügy, hogy Ausztriában fekvő vagyona osztrák cs. k. bíróság által foganatosítsassék? Jogtudományi Közlöny, XXIII. évfolyam, 1888. 46. szám, 376–377. p. (sz. n.)

³⁸ Lásd 44/2001/EK tanácsi rendelet, 2201/2003/EK tanácsi rendelet, 805/2004/EK tanácsi rendelet.

lezettre vonatkozó kézbesítési és tájékoztatói szabályok elmulasztásának a következményét [72. § (2) bek. b)], és a „hazai tiltó törvénynek” megfelelő közrendi klauzulát [72. § (2) bek. a)].

A XIX. századi és a mai bírói gyakorlat érdekes hasonlóságot mutat a biztosítási intézkedéseket illetően. Az említett régi gyakorlat az Ausztriában foganatosítandó biztosítási intézkedés elrendelését megtagadta, mivel azokat az osztrák jog alapján nem hajtották végre. Azzal érveltek, hogy a végrehajtás elrendeléséről való döntéskor bizonyos esetben a határozat konkrét végrehajthatatlanságát, tehát a foganatosítás lehetetlenségét figyelembe kell venniük, mégpedig akkor, ha a foganatosítást jogszabály zárja ki. Ugyanerre az álláspontra helyezkedik az új bírói gyakorlat is, mint azt a BH.1988.317. számú eset is mutatja: választottbíróóság elé tartozó ügyben a külföldi adóssal szemben a rendes bíróságnál biztosítási intézkedés – így követelés lefoglalása elrendelését lehet kérni. Nem rendelhető el azonban biztosítási intézkedés, olyan követelésre, amely mentes a végrehajtás alól. Ez az értelmezés áll összhangban a biztosítási intézkedés céljával és jellegével. A biztosítási intézkedés, ezen belül a pénzkövetelés lefoglalása egyértelműen azt a célt szolgálja, hogy a jogosult követelése a későbbiekben behajtható legyen, tehát arra végrehajtást lehessen vezetni. Célszerűtlen és a jogintézmény jellegével összeegyeztethetetlen biztosítási intézkedésként olyan pénzkövetelés lefoglalása, amelyre végrehajtás nem vezethető, mert mentes a foglalás alól.

Összegezve: a régi és a hatályos szabályok összehasonlítása alapján tapasztalatokat, elmondható, hogy vannak előzményei a mai külföldi végrehajtásra vonatkozó szabályoknak a régi Vht.-ban. Nem lehet azonban kijelenteni azt, hogy az 1881-es törvény és ennek gyakorlati alkalmazása alakítóan hatott volna a későbbi jogfejlődésre, mivel a párhuzamok inkább a hasonló nemzetközi viszonyokkal és gazdasági szükségszerűségekkel magyarázhatók. A régi Vht. külföldi végrehajtást illetően, az akkori viszonyokhoz képest haladó megoldásai is inkább jogtörténeti jelentőséggel bírnak, tanulmányozásuk mégsem haszontalan. Látható, hogy a bírói jogértelmezés e szabályok alapján a célszerűséget, a monarchián belüli biztonságos és tiszta gazdasági forgalom érdekeit tartotta szem előtt, mintsem a saját polgárait védte volna külföldről érkező végrehajtásokkal szemben. Hasznos lenne egy ilyen hozzáállás kialakulása ma is, különösen, ha a külföldi végrehajtási eljárások időtartamára is rövidítően hatna, hiszen sajnos van rá példa, hogy egy külföldi határozat alapján a végrehajtást elrendelése két évig tart Magyarországon. Az a kérdés azonban, hogy miként alakul az európai uniós jogfejlődés eredményeként a határokat átlépő végrehajtási eljárások bírói gyakorlata, a forgalom biztonságát és a célszerűséget szem előtt tartó lesz-e az új EK rendeleteket értelmező praxis, egyelőre nem válaszolható meg. Túlságosan rövid idő telt még el az unióhoz való csatlakozás óta ahhoz, hogy kialakult bírói gyakorlatról lehetne beszélni.

ESZTER BÁRDOSI GÉCZI

THE 1881ST/LX ACT REGARDING FORECLOSURE PROCEEDINGS

(Summary)

While Studying the foreign enforcement, specifically, regulations of foreign rulings implemented in Hungary and the regulations of home rulings implemented abroad, it is essential to take a look at The 1881st/LX Act Regarding Foreclosure Proceedings.

This Act was the first autonomous Enforcement Act in Hungary and it was the first that regulated foreign rulings thoroughly. This essay discusses the premises of the act, the significant contents of its reformations, the fundamentals of the enactment process, and the critical queries of the parliamentary arguments. Based on the studies of The Parliamentary Journal and Notes, the paper examines how these reforms appeared throughout the discussion of the general and detailed bill and whether or not there was any substantive suggestion or alteration to the major reforms.

With the overview of the classical and contemporary judicial literatures, and the judicial practice that was linked to the 1881st Enforcement Act, this essay evaluates the legislative provision and its regulations relative to foreign enforcement. In addition, it seeks to find the answer to the questions of whether the phases of the Act relevant to the foreign enforcement were lasting and whether they further influenced the evolvement of the law. And lastly, explores the premises of the modern regulations among these and contrasts whether the act is merely significant because it is part of the history of law.